

Ali Mert

1969 Ankara doğumlu Ali Mert (Ali Haluk İmeryüz), Boğaziçi Üniversitesi'nde iktisat eğitimi aldıktan sonra, gazete ve televizyon kanallarında muhabir ve editör olarak çalıştı. Ardından yayınevlerinde editörlük ve iletişim ajanslarında metin yazarlığı yaptığı dönemler ile kenara çekilip kitap yazdığı, çeviri yaptığı ve "parti işleri"ne yoğunlaştığı dönemler birbirine karıştı. Kumdan Kitap, bu karışıklığın beşinci mahsulü. Daha öncekiler şöyle:

Buluşma, öykü, 1999, Nâzım Kitaplığı

Omurgayı Çakmak, eleştiri, 2001, Nâzım Kitaplığı

Kavram Karmaşası, 2004, kuram/deneme, Nâzım Kitaplığı

Çöpten Kitap, 2006, anlatı/deneme, Yordam Kitap

Katkıda bulunduğu ortak kitaplar ise şunlar:

Emperyalizm ve Savaş, 2003 (Tevfik Çavdar, İzzettin Önder, Haluk Yurtsever, Mehmet Kuzulugil, Ayfer Eğilmez, Erkin Özalp ve İlhami Alkan'la birlikte), Nâzım Kitaplığı

Marksist Metin Analizleri, 2005 (Metin Çulhaoğlu, Mehmet Kuzulugil, Aydemir Güler, Kemal Okuyan, Erkin Özalp, Sinan Kadir Çelik, Gökhan Atılğan, Nâzım Güveloğlu ve Özgür Şen'le birlikte), Nâzım Kitaplığı

5. Sanattan 5. Kola: Orhan Pamuk, 2007 (Kaan Arslanoğlu, Ergin Yıldızoğlu ve Nihat Ateş'le birlikte), İthaki Yayınları

Bitişik Şehir ve Medya Hikâyeleri

Yordam Kitap: 57 ✦ **Kumdan Kitap**, *Bitişik Şehir ve Medya Hikâyeleri* ✦ Ali Mert
ISBN 978 9944-122-54-2 ✦ *Kapak ve İç Tasarım*: Savaş Çekiç ✦ *Sayfa Düzeni*: Şendoğan Yazıcı
Birinci Basım: Ekim 2008 • *Yayın Yönetmeni*: Hayri Erdoğan • © Yordam Kitap, 2008

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti.

Nuruosmaniye Caddesi Eser İşhanı No: 23 Kat:1/105 Cağaloğlu 34110 İstanbul

T: 0212 528 19 10 **F:** 0212 528 19 09 **W:** www.yordamkitap.com

E: info@yordamkitap.com

Baskı: Graphis Matbaa

Yüzyıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi

2. Cadde No: 202/A Bağcılar-İstanbul

Tel: 0212 629 06 07

mizah - deneme

K u m d a n
K i t a p

*Bitişik Şehir ve
Medya Hikâyeleri*

İçindekiler şiiri

Kumların arasında, çöllerin sofrasında.....	11
Kumdan kaleler yapmışız hep emlak avında	18
İlerleyip durmuşuz bütün yollar boyunca	145
Halbuki rüyadayız ve de toplantıda	197
Kum fırtınasında dağılıp giden yedi cüceyiz eninde sonunda	218

“Ali Mert en son berbatsatariyla yine kitap marketlerde. Bundan önceki denemeleriyle berbatsatarlar listesinden haftalarca inmeyen Mert, bakalım kum pistte yeni bir rekora imza atabilecek mi?” - *Prof. Jr. Establishment*

“Bunu ben de yazarım.” - *Malum Paşa*

“İstanbul’un ve aklımızın işgalini anlatmaya çalıştım. Buraya kadar ve böyle yazabildim işte. Bu kadarmış demek, bendeki kapasite...”
- *Malum Yazar*

“İlk kez deneniyor: Gayrimenkul ve medya ağırlıklı bir anlatı. Bakalım işe yarayacak mı?” - *Dr. Oetker.*

“Ne kadar oyuncu da olsa, oylumlu ve olumlu eleştirileri hak etmiyor bu ölümlü yazar. Kekremsi.” - *City Magazine*

“Yazarın Çöpten Kitap ve Kumdan Kitap’ın ardından üçlemeye son noktayı koyacağı, bir lağım faresi ile köşe yazarının paralel yaşamlarını anlatacağı Boktan Kitap da merakla bekleniyor.” - *Fütüristik İrgalanım, Noel Özel Sayısı*

*“Çocukların ruhlarına kum taneleri
değil, gerçek tohumlar ekiniz.”*

Alain

Kumların arasında, çöllerin sofrasında

Önce bir merhaba...

Öksüzüzdür, çıkmışsınız yine yüksüz ve öyküsüz bir yolculuğa. Gelip geçici bir yürüyüşün adımlarıyla, ciğerimizi delip geçen kolların ortasında, laf atarak sağa, sola, vermişizdir en sonunda yine bir mola. Hep aynı yönde, hep aynı yolları teptiğimiz bir yürüyüş olmasa da, dönüp dolaşıp geri gelmişizdir, devr-i islâmın en “bol” zamanında, kahve ve kahpe kokulu şehrimiz İstanbul’a.

Toprağına kazmalar vurula vurula, büyük bir rant tozu kalkmaktadır şehrimizin bulutsu sonsuzluğunda.

Toprağında sondajlar yapıla yapıla kumlar çıkarılmakta: Kumlar suyla, kumlar çakılla, kumlar hayatla karıla karıla, rant ve beton, işgal ve insan, dolar ve euro, yapı ve sapı ortalığa saçılmakta.

El-mahkûm El Maktum vurunca kazmayı lüpürdettiği toprağın

ortasına ya da kazma yerine dinamiti patlattığında İETT garajının kavrulmuş toprağında, bilirsiniz, kumlar havalanır hep yukarılara, yukarılara, yukarılara. Çöl fırtınasına tutulmuş bir inşaat furyasının gelecek hülyalarıyla, kum banyosu yaptırılmaktadır; orta sınıf mensubu, kredi bolluğuna tutulmuş, “gerisinden bana ne”ci ve tutucu ve ananeci bir kalabalığa.

Biliyorsunuz, kredi borcuyla, rüşvet ve sadakayla satın alınmış bir topluluk var, kısaca “halk” diyoruz biz bunun adına. “Kum gibi” oldukları da söyleniyor, yaz sıcağında bazı plajlara ya da dört mevsim tüm dünya nüfusuna bakıldığında. Popülizm tuzağına düşmemek adına bakmayalım şimdilik biz buralara. Halk düşmanlığı da yapmayalım ama, “halkımız” için kullanılan küçümseyici ifadeleri de bırakalım bir kenara.

Konforlu bir konuta yerleşme umutları kamyonların sırtında kum torbalarıyla taşındığında; işbu kumlar, şehrin varoşlarında var oluş sorunu çeken uydu kentlerin uyduruk havuzları için suyla karıldığında; en nihayetinde de, koca koca beton bloklara dönüşüp bir güzel geçiverdiğinde yeryüzünün ırzına; içindeki çölleşmeyi daha iyi hissedebilirsin ey insan, öyle çık istersen sen de yolculuğuna.

Bir boksör gibi suratında kum torbası patladığında; havayı dövüp duran ellerin mağlubiyetin boyunduruğunda iki yana kavuştuğunda; havanda hava döverek elde ettiğin hiçlik duygusu tüm benliğini kavurduğunda; içindeki çölün büyüdüğünü daha iyi hissedebilirsin ey insan, çık bir de sen bak, son yolculuğunun ardında bıraktığı toza, dumana.

Siz de hepimiz gibi halktan birisiniz, söyleyin bize, fil bacaklı yeni tipte rezidanslardan mı arzu edersiniz, bacaksız taşralıların eski tipte kondularının yerine kondurulacak süper lüks villalardan mı? Üstyapı inşaatlarının alt yüklenici firmalarında proje idarecisi misiniz, nesiniz?

Bir şekilde punduna getirip marka değerini inşa etmiş lüks bir sitenin, hızla değerlenen hemen yanındaki arazide pıtrak gibi

bitiveren gecekonda siteler için riskli bir yatırıma girdiğinizde, neyi, nasıl idare edeceksiniz? Birindeki havuzun ve tenis kortunun eksikliğini, diğerinde nasıl ve neyle gidereceksiniz? Dert etmeyiniz.

Hadi, hadi üzülmeyiniz; yağmur duaları ekseriyetle tutmasa da, aman devalüasyon olmasın, faizler fırlamasın, kriz hortlamasın diye dua ediniz. Dört, beş yıl dışınızı sıkabilirsiniz -olmadı, morğıçla ömür boyu seçeneğine de yönelebilirsiniz- siz de bütün sınıf kardeşleriniz gibi bir tür emlak zenginisiniz.

İşte bu da bizim derdimiz: Bir kum tanesinin içinden ve gözünden anlatabilmek, dünyamızda, şehrimizde ve özelleştirilip duran arazilerimizde olup bitenleri...

İşte bu meşguliyet önemli: Dünyamızın işgal edilmiş halleri...

Şu dünyada olup biten her şey, yeryüzü dediğimiz ve gerçekten de yerin yüzüne işlemiş bütün o çizgilerin, o çizgilerde birikenlerin, kırışıklıkların, kıvrımların, sınırların... altında ve üstünde barındırdıklarıyla tüm bu toprakların paylaşımı ve bir anlamda işgali değil mi?

Malzemeleri yığmaya başlıyoruz şimdi: Bakalım, içine yerleşebileceğiniz bir bina yükselebilecek mi?..

Ne kadar tozutmadan ilerleseniz de, bir toz tanesi kaçır gözünüze...

Gözlerimi açtım bir baktım, yuvarlanmaktayım. Yuvalarından fırlamış milyonlarca gözbebeğinin arasında, rüzgârın kanatlarına sığınmış oradan oraya savrulmaktayım. Hani neredeyse “bana bir gökyüzü çek, imkânsız olsun” diyen altmış sekiz çocukları gibiyim. Ve yine tıpkı onlar gibi, “özgürlük üzeri az eşitlik” yüzünden ütopyamı kaybetmişim. Olsun; gencim, güzelim, dincim, uçmaktayım abicim.

Tabii uçmak dediğiniz özgür irade gerektirdiğinden ve nihayetinde rüzgâra bağlı olarak hareket edebildiğimden, savrulmak

da diyebilirsiniz benimkisine. Uçuşmak deseysiniz, en azından uçmaya yaklaştığınız için beni sevindirirdiniz. İsterseniz daha da ileri gidip, sürüklenmek deyin de sürüklenip duran adamın o acıklı hikâyesini anlatayım ben de size. (Ama kitabın akışı ve rüzgârı gereği, daha çok var öyle boşlukta salınan tiplerin betimlenmesine).

Sahi rüzgâr nereden ya da nereye eserse oraya sürüklenen irade-siz tiplerden nefret etmez misiniz siz de? Fırdöndü ya da rüzgâr gülü gibi, kendisini kâh lodosun, kâh poyrazın egemenliğine bırakıverenlere? Hiçbir zaman “öteki rüzgâr” olup kendilerince esmeyi denemeyenlere? Peki, rüzgâra direnecek ya da rüzgâr olacak güçleri yoksa, uçmaktan başka çarelerinin kalmadığını bilmez misiniz?

Doğrusu, rüzgârın hızına göre hareket etmemek, kendi yönümüzü belirleyebilmek için “beton gibi” bir irade gerek hepimize. Ancak henüz yeterince su katıp karmadılar bizi betonların içinde. Sadece birer kum tanesiyiz ve uçmaktayız, uçmaktayız, savrulmaktayız ya da sürüklenmekteyiz işte. Artık nasıl kolayınıza denk gelirse.

Milyonlar arasından yumurtayı dölleyen şanslı sperm gibi, milyonlarcamız arasından gözünüze kaçiverecek bir tanemiz. Artık hangimize ve hanginize denk gelirse.

Kimin gözüne kaçsam meseleyi böyle uzatıp sulandırmamla tanınmışım ya bir kez, hemen böyle cinsellik ve tarih anıştırmalı sululuklara girişirim. Halbuki, uç çabildiğin kadar, nereye konduğunun, nasıl konduğunun, neden konduğunun ne önemi var; gökyüzü senin, değil mi abicim?

Neyse efendim, ben de gözlerimi kapattım, sonra açıp bir de baktım, arasına kaçmışım. Öyle ya, irili ufaklı, açılır kapanır, kokar bulaşır, uzar kısalır, yanar döner ne varsa, her şeyin arasına kaçabilirim. Göz dediğiniz, bunlar arasında en sevdiğim. Göz kapığıydı, gözlüktü, kirpikti, göz kapaklarınızı sıklıkla açıp kapatıp kırıştırdımanızdı derken, onca korunma girişiminize rağmen, o

akı yok mu gözlerinizin, nasıl caziptir bir bilseniz, kaçır saklanı-veririm. Hani ağzınıza, burnunuza, kulağınıza da kaçırım ama, en çok gözlerinizin akına kaçınca rahatlarım. Sonra gözünüzün yaşına bakıp göz kapaklarınızın altına doğru yavaş yavaş sivrışır, hemen göz duvarınızın arkasında topaklanmış o en duyarlı sinirlerinizi sızlatırım. Siz de az kışkırtıcı değilsiniz hani, bir tek gözünüze kaçtığımda beni gerçekten fark edersiniz, değil mi?

Toplasanız bizi, tonlarca ağırlığımız olur; o yüzden belki de, tek tek dolaştığımızda tonlarca ağırlık yüklemek isteriz gözlerinize. Toplu halde sürtmemiz ve sürtünmemiz ise hoş karşılanmaz hiçbir şekilde. Çöllerin ve Afrika'nın kum fırtınaları bir kenara, kal-kışamayız zaten böylesi çılgınlıklara. Yine de şiddetli bir rüzgâr estiğinde şehrin bağrında, hep birlikte havalanır coşarız, uçup uçup beton yığınaklarımızın aralarına konarız.

Gözünüzü açın artık, şarkımızı başlatmaktayız.

**Kum, kum, kum, kum, kum, kum babo,
kum gibi dert var, derman yok!..***

Okyanusun derinliklerindeki planktonlar gibiyiz bir bakıma. Kendi uzamında oradan oraya savrulan ama varlığıyla içinde bulunduğu deryayı çok da sarsmayan. Ciddiye alınmıyor gibi gö-züksek de, suyun gerçek musikisi ise onlar, toprağın ve havanın ruhuyuz belki biz de. Nasıl dalgalarla savruluyor, balinalarca yu-tuluyorsa onlar, uçağından otomobiline bütün metal balinaları-

* Cem Karaca'nın "İhtarname" adlı 70'li yıllarda popüler olmuş şarkı-sının sözlerinden: "İhtarname: Çeken Türk halkı / Çekilen siz, siz, siz! / Konu, bal gibi bilirsiniz//Çöl, çöl, çöl, çöl, çöl, çöl babo / Su yok, yol yok, derman yok / Kum, kum, kum, kum, kum, kum babo / Kum gibi dert var derman yok // Vazgeçtik cennet yolundan / Ölsek yunmaya suyumuz yok... De lan // Biz, biz, biz, biz, biz, biz babo /Daha çokken sizlerden / Dur, dur, dur, dur, dur, dur babo / Gayri yeter etme lan // Kağnılar kaza yapmazlar / Trafikten ölemem ki // Gel efendim gel gel gel / Sultanım ol gel gel gel /Gel efendim gel gel gel/Sultanım ol gel... De lan //"

nıza yapılabılırız biz de, rüzgârlarla savrulup gittikçe.

Denizin ya da havanın derinliklerinde, ilk başta fark edilmeyen ama gerektiğinde her şeyi besleyebilen gizli bir kudret: Biraz daha abartırsak tanrılaştırılacağız neredeyse.

Bu şekilde yücelmek, bölmek, bölünmek de yakışmaz aslında bize; antik felsefenin ateşle, suyla, havayla, toprakla oynadığı onca oyunun birinci derecede muhatabınız yine de. Gökyüzünün engin maviliğine böylesine yayıldıktan, taşlar ezilip gittikçe bu kadar parçalanıp bölündükten ve icabında yeniden sıkıştırılabilirdikten sonra, dünya dediğiniz kumdan başka nedir ki.

“Çöl, çöl, çöl, çöl, çöl babo, su yok, yol yok, derman yok.”

Evet, işte böyle, uçarım, kaçarım, şarkılara ve şiirlere dalarım. Kısacık boylu, tombulca, mini minnacık, etine dolgun, savruk, uçarı ve kaçık bir varlığım. Bunlar, benim bazı sıfatlarım; onları da peşime takar, öyle uçarım.

“Amma tozuttun be abicim” derler ya hani, ayaklarımı sürte sürte, yengeç gibi yampiri hareketlerle ilerleyebilirim gerektiğinde. Bir nevi, bu benim işim. Üflerseniz, gidiveririm.

“Toz ol be adam” derler bir de, üzüm üzüm üzülür öyle giderim. İstenmediğim yerde niye durayım?

Ayrıca, “toz ol” demekle, öyle kimsenin gözüne pek görünmeden, rüzgârlarla hızla savrularak ortadan bir an önce kaybolmam gerektiği kastediliyorsa, zaten başka türlü var olamam. Sizin anlayacağınız bana edilen hakaretlerin, bana okunan lanetlerin, beni kovalama ve korkutma girişimlerinin, en az yarısı boşa gitmektedir sanki.

Ne kadar büyük tehditlerle karşılaşırısam karşılaşayım, ben işime bakarım. Zaten, iş dediğiniz, biliyorsunuz, başımızdan aşkın. Yine de, oradan oraya savrularak geçen bir hayatın, bütün ara konaklarına ve duraklarına rağmen ne kadar yorucu olacağını tahmin bile edemezsiniz. Hani neredeyse, bir gözde durup iki dakika dinleneyim bile diyemezsiniz; hemen gözlerin kırıştıırılıp durmasıydı, gözyaşıydı, suydu, mendildi, parmaktı, arkadaşın